

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

Заклад вищої освіти	Сумський державний університет
Освітня програма	20741 право
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Спеціальність	081 Право

Цей експертний висновок складений за результатами розгляду галузевою експертною радою (ГЕР) акредитаційної справи. Розгляд справи ГЕР є частиною акредитаційної процедури Національного агентства і здійснюється на основі поданих закладом відомостей про самооцінювання освітньої програми, а також звіту експертної групи про результати акредитаційної експертизи.

Детальніше про мету і порядок проведення акредитації можна дізнатися на вебсайті Національного агентства – <https://naqa.gov.ua/>

Використані скорочення:

ID - ідентифікатор

ВСП - відокремлений структурний підрозділ

ГЕР - галузева експертна рада

ЄДЕБО - Єдина державна електронна база з питань освіти

ЄКТС - Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система

ЗВО - заклад вищої освіти

ОП - освітня програма

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

галузевої експертної ради щодо можливості акредитації освітньої програми

10.11.2021 р.

Справа № 1021(ПГ2)/АС-21

Галузева експертна рада Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти з галузі знань 08 "Право" у складі:

Оніщенко Наталія Миколаївна – головуючий,
Ващенко Юлія В`ячеславівна,
Волошин Юрій Олексійович,
Гуржій Тарас Олександрович,
Дроздов Олександр Михайлович,
Зверев Євген Олександрович,
Коструба Анатолій Володимирович,
Мочульська Марта Євгенівна,
Торбас Олександр Олександрович,
Шепітько Михайло Валерійович,
Шумна Лариса Петрівна,

за участі запрошених осіб:

Школьник Інни Олександрівни, проректор з науково-педагогічної роботи – представник ЗВО,
Старинський Микола Володимирович – гарант ОП,

розглянула на своєму засіданні матеріали акредитаційної справи щодо акредитації освітньої програми:

Назва ЗВО	Сумський державний університет
Назва ВСП ЗВО	<i>не застосовується</i>
ID освітньої програми в ЄДЕБО	20741
Назва ОП	право
Галузь знань	08 Право
Спеціальність	081 Право
Спеціалізація (за наявності)	<i>відсутня</i>
Рівень вищої освіти	Доктор філософії
Вид освітньої програми	Освітньо-наукова

За результатами розгляду акредитаційної справи галузева експертна рада

РЕКОМЕНДУЄ

ухвалити рішення про умовну (відкладену) акредитацію.

За – 11, Проти – 0

1. Наявність або відсутність підстав для відмови в акредитації, не пов'язаних із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

На думку ГЕР

підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми, або для призначення повторної акредитаційної експертизи, відсутні

наявні підстави для відмови в акредитації, не пов'язані із відповідністю Критеріям оцінювання якості освітньої програми

наявні підстави для призначення повторної акредитаційної експертизи

2. Обґрунтування ГЕР

У цьому розділі ГЕР надає власну оцінку відповідності освітньої програми, базуючись на змісті звіту експертної групи та інших матеріалах акредитаційної справи.

Заповнення полів «Обґрунтування» є обов'язковим, якщо ГЕР змінює рівень відповідності, визначений експертною групою, або підтверджує рівень відповідності А, Е чи F. У цих випадках необхідно заповнити обґрунтування не менше як за одним підкритерієм у межах відповідного критерію.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

1.1 Освітня програма має чітко сформульовані цілі, які відповідають місії та стратегії закладу вищої освіти

У відповідності до Стратегічного плану розвитку Сумського державного університету на 2020-2026 роки місія університету полягає в максимізації задоволеності ціннісних очікувань усіх категорій стейкхолдерів університету шляхом забезпечення беззаперечної конкурентної переваги послуг, що надаються, їх адаптивності під потреби сучасного світу, що стрімко змінюються, та бездоганної якості (с. 12, <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ea11-b021-001a4be6do4a&kind=1>). Головною метою стратегії ЗВО є ефективний сталий випереджальний розвиток університету як інноваційно орієнтованого центру досконалості, конкурентоспроможного у світовому освітньо-науковому просторі, передусім через високу якість підготовки на рівні кращих світових практик осіб, які навчаються, підвищення його ролі в науково-технічному, соціальному, економічному, культурному розвитку суспільства, досягнення більш високого визнання на державному та світовому рівнях. (с. 14, <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=52fedeb8-8e42-ea11-b021-001a4be6do4a&kind=1>). Оскільки метою освітньо-наукової програми «Право» є підготовка висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців, інтегрованих у світовий в освітньо-науковий простір, здатних проводити самостійну науково-дослідну роботу, науково-педагогічну та науково-практичну, організаційну діяльність у сфері права (с. 3, <https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/op.pdf>), то цілі ОП відповідають місії та стратегії ЗВО.

1.2 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням позицій та потреб заінтересованих сторін

При проектуванні освітньої програми беруться до уваги позиції та потреби заінтересованих сторін (https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/tabliczya_zauvazhen_do_onp_2020-1.pdf). Членами робочої проектної групи ОНП є аспіранти кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Андрійченко Н.С., Якущенко Ю.М., заступник начальника територіального управління Державної судової адміністрації України в Сумській області Петренко І.В. У відповідності з рецензією першого заступника директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України, д.ю.н., професора Журавльова Д.В. (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/recenziya-na-onp-2020.pdf>), відгуку секретаря Сумської міської ради Рєзніка О.М. (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/vidguki-na-onp-2020.pdf>) ОНП рекомендовано до використання для підготовки аспірантів за спеціальністю 081 «Право».

1.3 Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням тенденцій розвитку спеціальності, ринку праці, галузевого та регіонального контексту, а також досвіду аналогічних вітчизняних та іноземних освітніх програм

Цілі освітньої програми та програмні результати навчання визначаються з урахуванням сучасних тенденцій розвитку спеціальності та ринку праці. Позитивним моментом є врахування Стратегії регіонального розвитку Сумської області на 2021 - 2027 роки (<http://gue.sm.gov.ua/index.php/uk/strategiya-regionalnogo-rozvitku-sumskoj-oblasti-na-period-z-2021-do-2027>). При підготовці ОНП проаналізовано освіти програми вітчизняних та зарубіжних ЗВО (Київського

Національного університету ім. Тараса Шевченка, Національного університету «Кієво-Могилянська академія», Юридичної школи Вільнюського університету (Литва), Віденського університету (Австрія) Оттавського Університету (Канада)), які здійснюють підготовку фахівців третього (освітньо-наукового) рівня ВО за спеціальністю «Право».

1.4 Освітня програма дає можливість досягти результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти (за наявності).

За відсутності затвердженого стандарту вищої освіти за відповідною спеціальністю та рівнем вищої освіти програмні результати навчання мають відповідати вимогам Національної рамки кваліфікацій для відповідного кваліфікаційного рівня

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для третього (освітньо-наукового) рівня ВО відсутній. Однак в ЗВО розроблено Тимчасовий стандарт вищої освіти зі спеціальності 081 Право, затверджений ректором 28.08.2020 р. (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/1-1.pdf>). погоджуємось з експертною групою, що ОНП в цілому відповідає вимогам Національної рамки кваліфікацій 8 кваліфікаційного рівня (Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 519), однак потребує посилення в частині формування таких компетентностей, як вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством загалом.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень Е

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень Е

Обґрунтування ГЕР

2.1 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає вимогам законодавства щодо навчального навантаження для відповідного рівня вищої освіти та відповідного стандарту вищої освіти (за наявності)

За результатами аналізу навчальних планів підготовки здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня очної та заочної форми навчання спеціальності 081 «Право» ОНП «Право» встановлено, що загальний обсяг годин і кредитів ЄКТС відповідає Закону України «Про вищу освіту». Загальний обсяг ОНП складає 60 кредитів ЄКТС, з яких цикл дисциплін загальної підготовки складає 34 кредити ЄКТС, цикл дисциплін професійної підготовки становить 22 кредити ЄКТС, цикл практичної підготовки становить 4 кредити ЄКТС. При цьому загальний обсяг обов'язкових освітніх компонентів 45 кредитів ЄКТС, вибіркові освітні компоненти – 15 кредитів ЄКТС (25% від загального обсягу ОНП) (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/navchalni-plani-onp-2020.pdf>).

2.2 Зміст освітньої програми має чітку структуру; освітні компоненти, включені до освітньої програми, становлять логічну взаємопов'язану систему та в сукупності дають можливість досягти заявлених цілей та програмних результатів навчання

ОНП розроблено відповідно до Тимчасового стандарту вищої освіти зі спеціальності 081 Право, затверджений ректором 28.08.2020 р. (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/1-1.pdf>); Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=00e9ba12-a107-ea11-9ad5-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=aed8cbf7-2da4-eb11-bab1-d4856459ca35&kind=1>). За структурою освітня програма включає блок обов'язкових навчальних дисциплін (4,5 кредитів ЄКТС), блок навчальних дисциплін за вибором здобувача ВО (15 кредитів ЄКТС), практичну підготовку (4 кредити ЄКТС). Аналіз структурно-логічної схеми ОНП вказує на чітку її структуру та взаємопов'язаність ОК. ОНП містить матрицю відповідності компетентностей компонентам освітньої програми, однак включення матриці забезпечення програмних результатів навчання відповідними освітніми компонентами надало б логічності та завершеності структури ОНП. погоджуємось з експертною групою в частині необхідності вдосконалення тематичного наповнення освітніх компонент для забезпечення досягнення програмних результатів навчання, відповідності тематичного наповнення третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти (ОК 6 та ОК 8). Аналіз ОНП (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/op.pdf>) та силабусів навчальних дисциплін (<https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/uk/osvitnij-protses/>) вказує, що ОК3 та ОК7 містять ПРН, відмінні від ПРН, які наведені в ОНП (як от ПРН11 та ПРН12, хоча в ОНП їх всього 10). У свою чергу, ПРН1 забезпечується ОК5, ОК6 та ОК7; ПРН2 забезпечується ОК2, ОК3, ОК6 та ОК8; ПРН3 забезпечується тільки ОК4; ПРН4 не забезпечується жодним ОК відповідно до силабусів ОК; ПРН5 забезпечується вивченням ОК1 та ОК8; реалізація ПРН6 забезпечується виключно ОК6; ПРН7 досягається шляхом вивчення ОК1 та ОК2; ПРН8 – ОК2 та ОК8; ПРН9 забезпечується виключно ОК4; ПРН10 забезпечується вивченням ОК1, ОК6 та ОК8. При чому програмні результати навчання, досягнення яких забезпечують ОК9 (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pravovij-instrumentarij.pdf>) та ОК10 (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pedagogichna-praktika.pdf>), в силабусах взагалі не зазначені (в силабусі розділ 6 «Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів»). Суттєвим недоліком є відсутність в силабусах інформації ким і коли вони були затверджені і чи узгоджені з гарантом ОНП.

2.3 Зміст освітньої програми відповідає предметній області визначеної для неї спеціальності (спеціальностям, якщо освітня програма є міждисциплінарною)

Зміст ОНП в цілому відповідає предметній області спеціальності 081 «Право» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти.

2.4 Структура освітньої програми передбачає можливість для формування індивідуальної освітньої траєкторії, зокрема через індивідуальний вибір здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін в обсязі, передбаченому законодавством

Формування індивідуальної освітньої траєкторії в ЗВО регламентовано Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=aed8cbf7-2da4-eb11-bab1-d4856459ca35&kind=1>). На сайті ЗВО наведено загальну інформацію про вибірковий блок (<https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/uk/vybirkovyj-blok/>). Відповідно до навчальних планів ОНП «Право» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти включає одну вибіркову дисципліну обсягом 5,0 кредитів ЄКТС циклу дисциплін загальної підготовки з каталогу 1 (<https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/kataloh-vybirkovykh-dystsyplin-tsyklu-zahalnoi-pidhotovky-pravo.pdf>) та дві дисципліни загальним обсягом 10 кредитів ЄКТС циклу дисциплін професійної підготовки з каталогу 2 (<https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/kataloh-vb2-fakhovi.pdf>). Відповідно до с. 4 Положення (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=aed8cbf7-2da4-eb11-bab1-d4856459ca35&kind=1>) здобувач має право вибирати навчальні дисципліни, які пропонуються для інших рівнів вищої освіти в Університеті за погодженням зі своїм науковим керівником. Здобувач може обирати навчальні дисципліни інших ЗВО, що реалізуються через партнерські угоди, за програмами академічної мобільності, віртуальних академічних обмінів, з рекомендованого для вивчення переліку масових онлайн курсів, за погодженням зі своїм науковим керівником. Однак детальний аналіз каталогів дисциплін вільного вибору вказує на наявність ОК виключно Сумського державного університету й виключно для третього (освітньо-наукового) рівня ВО. Вільний вибір ОК також обмежений необхідністю їхнього узгодження з науковим керівником. ЕГ зазначає про необізнаність здобувачів ВО про процедуру обрання дисциплін вибіркового блоку.

2.5 Освітня програма та навчальний план передбачають практичну підготовку здобувачів вищої освіти, яка дає можливість здобути компетентності, потрібні для подальшої професійної діяльності

Практична підготовка здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти ступеня доктора філософії (Phd) регламентована Положенням про педагогічну практику за професійним спрямуванням здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті, введеним в дію наказом від 23 квітня 2021 №0431-І (є загальним для всіх спеціальностей третього (освітньо-наукового) рівня ВО ЗВО, <https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=9ef1951f-2ea4-eb11-bab1-d4856459ca35&kind=1>), Силабусом педагогічної практики за професійним спрямуванням для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня ВО спеціальності 081 «Право» (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pedagogichna-praktika.pdf>). Педагогічна практика за професійним спрямуванням загальним обсягом 4 кредити ЄКТС, проводиться в 4 семестрі. Силабусом практики передбачено набуття досвіду педагогічної та навчально-методичної діяльності. Базою практики, як правило, є випускова кафедра. Дуальна форма освіти не передбачена.

2.6 Освітня програма передбачає набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (softskills), що відповідають заявленим цілям

Соціальні навички для випускників ОП є особливо важливими, оскільки вони мають демонструвати здатність до співпраці з діловими партнерами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації, мати здібності до креативного мислення, управління інформацією, уміння формувати власну думку та приймати рішення. Соціальні навички в аспірантів формуються на основі компетентностей з прослуханих дисциплін, участі у наукових семінарах і конференціях, при підготовці презентацій та через спілкування з колегами під час проведення досліджень.

2.7 Зміст освітньої програми враховує вимоги відповідного професійного стандарту (за наявності)

Професійний стандарт відсутній.

2.8 Обсяг освітньої програми та окремих освітніх компонентів (у кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи) відповідає фактичному навантаженню здобувачів, досягненню цілей та програмних результатів навчання

В ЗВО співвідношення обсягів самостійної роботи та аудиторних занять регламентується Положенням про організацію освітнього процесу здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії в Сумському державному університеті (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=aed8cbf7-2da4-eb11-bab1-d4856459ca35&kind=1>). Відповідно до п.2.4.8 Положення, «кількість аудиторних годин в структурі навчального навантаження здобувачів ступеня доктора філософії визначається відповідним навчальним планом, та, як правило, має знаходитись у діапазоні 25-35% від сукупного обсягу відповідного освітнього компоненту» (с. 6). Аналіз навчального плану вказує на порушення встановлених ЗВО норм у половини ОК ОНП, а саме: 41,66% аудиторних годин в ОК «Методологія та методи наукових досліджень» та ОК «Управління науковими проектами», 55,3% аудиторних годин в ОК «Інноваційна педагогічна діяльність», 45% аудиторних годин в ОК «Методика підготовки наукових праць», 44,44% аудиторних годин в ОК «Англійська мова професійного спрямування». Одночасно в ЗВО у Положенні про організацію освітнього процесу (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>) зазначено, що «навчальний час, відведений для самостійної роботи здобувача ВО, регламентується навчальним планом і повинен становити, як правило, не менше 1/2 та не більше 2/3 від загального обсягу навчального часу, відведеного для вивчення конкретної

дисципліни за очною формою навчання, не менше 4/5 та не більше 9/10 загального обсягу часу – за заочною (дистанційною) формою навчання». За такого трактування невідповідність залишається за ОК «Інноваційна педагогічна діяльність». Рекомендовано привести у відповідність нормативне забезпечення освітнього процесу в ЗВО в частині розподілу годин на аудиторну та самостійну підготовку здобувачів. Погоджуємось з експертною групою щодо подібності ОК «Методика підготовки наукових праць» (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/metodika-pidgotovki-naukovih-pracz.pdf>) та ОК «Актуальні наукові дослідження в юриспруденції» (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/aktualni-naukovioslidzhennya-v-sferi-yurisprudenczii.pdf>), необхідності їх об'єднання або перегляду тематичного наповнення з метою уникнення дублювання.

2.9 Структура освітньої програми та навчальний план підготовки здобувачів вищої освіти за дуальною формою у разі її здійснення узгоджені із завданнями та особливостями цієї форми здобуття освіти

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою не здійснюється.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

3.1 Правила прийому на навчання за освітньою програмою є чіткими та зрозумілими, не містять дискримінаційних положень та оприлюднені на офіційному вебсайті закладу вищої освіти

Правила прийому на освітню програму є чіткими та зрозумілими, розміщені на офіційному сайті університету (<https://vstup.sumdu.edu.ua/vstup-do-aspirantury/pravy-la-priyomu-do-aspirantury.html>).

3.2 Правила прийому на навчання за освітньою програмою враховують особливості самої освітньої програми

Вступні випробування на навчання для здобуття ступеня доктора філософії проводяться у формі письмового тестування відповідними предметними комісіями та складаються з вступного іспиту зі спеціальності та вступного іспиту з іноземної мови (Правила прийому на навчання до аспірантури, с. 108, <https://vstup.sumdu.edu.ua/images/aspirantura/aspir2021.pdf>). Вступні іспити з іноземної мови (https://vstup.sumdu.edu.ua/images/aspirantura/programmy/inoz_mova.pdf), зі спеціальності (<https://vstup.sumdu.edu.ua/images/aspirantura/programmy/pravo.pdf>) враховують особливості ОНП та її тематичну скерованість.

3.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти, зокрема під час академічної мобільності, що відповідають Конвенції про визнання кваліфікацій з вищої освіти в Європейському регіоні (Лісабон, 1997 р.), є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Визнання результатів навчання отриманих в інших ЗВО, регламентується Положенням про організацію освітнього процесу в СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d8ae04b7-0a39-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>), Положенням про академічну мобільність здобувачів вищої освіти (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a01ab6e2-eb89-e411-9575-001a4be6d04a&kind=1>), Положенням про переведення, відрахування та поновлення здобувачів у Сумському державному університеті (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=9277e800-4d29-ea11-9096-001a4be6d04a&kind=1>). На ОНП наявні випадки перезарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти за програмою академічної мобільності.

3.4 Визначено чіткі та зрозумілі правила визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Позитивною рисою реалізації освітньої програми є наявність практики визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Дані процедури регламентовані в університеті Положенням про пере зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти Сумського державного університету, отриманих у неформальній освіті (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=064a4588-a442-ea11-afa3-001a4be6d04a&kind=1>).

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

4.1 Форми та методи навчання і викладання сприяють досягненню заявлених у освітній програмі цілей та програмних результатів навчання, відповідають вимогам студентоцентрованого підходу та принципам академічної свободи

Форми та методи навчання і викладання в цілому забезпечують досягнення заявлених в освітній програмі цілей та програмних результатів навчання. Переважають такі методи навчання, як дискусії, диспути, кейси, проектне навчання, мозковий штурм, ділові ігри, тренінги.

4.2 Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку та критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів (у формі силабуса або в інший подібний спосіб)

Інформація щодо цілей, змісту та очікуваних результатів навчання, порядку й критеріїв оцінювання з кожної навчальної дисципліни міститься в силабусах дисциплін (<https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/uk/osvitnij-protses/>) та є у вільному доступі для всіх учасників освітнього процесу.

4.3 Заклад вищої освіти забезпечує поєднання навчання і досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до рівня вищої освіти, спеціальності та цілей освітньої програми

Поєднання навчання і досліджень під час реалізації ОНП відбувається шляхом залучення аспірантів до участі у науково-практичних конференціях, підготовка та публікація наукових статей у фахових виданнях, підготовка та захист дисертаційних робіт, участь у виконанні науково-дослідних тем.

4.4 Педагогічні, науково-педагогічні, наукові працівники (далі - викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик у відповідній галузі

Моніторинг та оновлення змісту освіти в ЗВО регулюється Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=00e9ba12-a107-ea11-9ad5-001a4be6d04a&kind=1>). ОП, як правило, має щорічно переглядатись та оновлюватися у частині всіх компонентів, крім компонентів, визначених стандартом вищої освіти (с. 21 зазначеного Положення). У результаті такого перегляду має бути внесено зміни, спрямовані на вдосконалення на основі результатів моніторингу, аналітичних досліджень, результатів зовнішнього оцінювання, відгуків пропозицій стейкхолдерів. Нова редакція ОНП затверджена Вченою радою ЗВО 28.08.2020 (протокол №1). Силабуси усіх ОК ОНП розміщено на сайті ЗВО, однак не містять інформацію щодо дати затвердження чи оновлення (<https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/uk/osvitnij-protses/>). Рекомендовані інформаційні джерела ОК включають сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові напрацювання і досягнення у сфері права.

4.5 Навчання, викладання та наукові дослідження пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності закладу вищої освіти

Інтернаціоналізація діяльності ЗВО регулюється низкою документів: Положення про участь у загальноукраїнському конкурсі щодо навчання студентів та стажування аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників СумДУ за кордоном (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=f86944f4-f664-e411-afcd-001a4be6d04a&kind=1>), Про стажування аспірантів, наукових та науково-педагогічних працівників за кордоном (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=960c8671-f764-e411-afcd-001a4be6d04a&kind=1>), Щодо залучення іноземних студентів на довгострокове навчання в СумДУ (за технологіями академічності) (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=f648df11-057b-e411-83d0-001a4be6d04a&kind=1>), Щодо розподілу повноважень організації академічної мобільності (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=30332c4a-6f4d-ea11-84ef-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a01ab6e2-eb89-e411-9575-001a4be6d04a&kind=1>) тощо. В ЗВО наявні договори про співробітництво з зарубіжними ЗВО та організаціями, науково-педагогічні працівники беруть участь у закордонних стажуваннях, участь у міжнародних науково-практичних конференціях, публікують результати власних наукових досліджень у закордонних фахових виданнях, зокрема які входять до наукометричних баз (SCOPUS). Наявна практика міжнародної академічної мобільності аспірантів даної освітньої програми.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування GER

5.1 Форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти є чіткими, зрозумілими, дають можливість встановити досягнення здобувачем вищої освіти результатів навчання для окремого освітнього компонента та/або освітньої програми в цілому, а також оприлюднюються заздалегідь

Інформація про форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів вищої освіти міститься в силабусах дисциплін та доводиться до відома здобувачів на початку вивчення дисциплін. Силабуси розміщені на сайті ЗВО (<https://agpfeb.law.sumdu.edu.ua/uk/osvitnij-protses/>). Оцінювання відбувається із застосуванням 100-бальної шкали та шкали ЄКТС. Об'єктивність оцінювання учасників освітнього процесу в ЗВО забезпечується складанням підсумкового контролю у письмовій формі, письмові відповіді здобувачів ВО зберігаються протягом року після проведення підсумкового контролю. Рекомендовано включити до методичних матеріалів з вивчення навчальних дисциплін переліку питань та завдань для самооцінювання.

5.2 Форми атестації здобувачів вищої освіти відповідають вимогам стандарту вищої освіти (за наявності)

Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для третього (освітньо-наукового) рівня ВО відсутній.

5.3 Визначено чіткі та зрозумілі правила проведення контрольних заходів, що є доступними для всіх учасників освітнього процесу, які забезпечують об'єктивність екзаменаторів, зокрема охоплюють процедури запобігання та врегулювання конфлікту інтересів, визначають порядок оскарження результатів контрольних заходів і їх повторного проходження, та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

не застосовується

5.4 У закладі вищої освіти визначено чіткі та зрозумілі політику, стандарти і процедури дотримання академічної доброчесності, яких послідовно дотримуються всі учасники освітнього процесу під час реалізації освітньої програми. Заклад вищої освіти популяризує академічну доброчесність (насамперед через імплементацію цієї політики у внутрішню культуру якості) та використовує відповідні технологічні рішення як інструменти протидії порушенням академічної доброчесності

Питання дотримання академічної доброчесності в ЗВО регулюється низкою документів: Кодекс академічної доброчесності (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=24c2956b-9c36-e911-9278-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=fe3a1f9e-9c36-e911-9278-001a4be6d04a&kind=1>), Методична інструкція щодо перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень (зі змінами, внесеними згідно з наказом №0825-I від 11.11.2019 р.) (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a629d359-964f-e911-b41d-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про групу сприяння академічної доброчесності (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=d82doce9-ad76-e811-93e1-001a4be6d04a&kind=1>), Про оприлюднення кваліфікаційних випускних робіт в інституційному депозитарії (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=a031cb52-ec4b-ea11-b6a4-001a4be6d04a&kind=1>).

Критерій 6. Людські ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (GER)

Рівень В

Обґрунтування GER

6.1 Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації освітньої програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання

Науково-педагогічні працівники, які забезпечують реалізацію освітньо-наукової програми, відповідають 18 п. 30 Ліцензійних умов. Академічна та професійна кваліфікація викладачів ОНП сприяє досягненню цілей та програмних результатів навчання аспірантами. Враховуючи кадровий склад ОНП та кількість здобувачів ВО погоджуємось з експертною групою щодо рекомендацій розглянути можливість формування рад разового захисту результатів дисертаційних досліджень.

6.2 Процедури конкурсного добору викладачів є прозорими і дають можливість забезпечити потрібний рівень їхнього професіоналізму для успішної реалізації освітньої програми

Конкурсний відбір на вакантні місця науково-педагогічних працівників ЗВО регулюється документами: Порядок проведення конкурсного відбору при заміщенні вакантних посад науково-педагогічних працівників СумДУ та укладання з ними трудових договорів (контрактів) (<https://normative.sumdu.edu.ua/>

task=getfile&tmpl=component&id=d4b030ae-80a2-e511-8085-001a4be6d04a&kind=1). Конкурсний відбір викладачів проводиться з врахуванням стажу, наукового ступеня, вченого звання за профілем ОНП, наявності наукових та навчально-методичних публікацій.

6.3 Заклад вищої освіти залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу

Налагоджена співпраця у сфері організації та реалізації освітнього процесу з Сумським окружним адміністративним судом, Господарським судом Сумської області, Сумською міською радою, з Радою адвокатів Сумської області.

6.4 Заклад вищої освіти залучає до аудиторних занять професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців

Залучення професіоналів-практиків, експертів галузі, представників роботодавців до навчального процесу на ОНП відбувається шляхом поєднання освітньо-наукової та практичної роботи за сумісництвом працівників, які забезпечують реалізацію ОНП (доцент (сумісник) Резнік О.М.).

6.5 Заклад вищої освіти сприяє професійному розвитку викладачів через власні програми або у співпраці з іншими організаціями

В ЗВО існують різні форми стимулювання професійного розвитку викладацького складу.

6.6 Заклад вищої освіти стимулює розвиток викладацької майстерності

не застосовується

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

7.1 Фінансові та матеріально-технічні ресурси (бібліотека, інша інфраструктура, обладнання тощо), а також навчально-методичне забезпечення освітньої програми гарантують досягнення визначених освітньою програмою цілей та програмних результатів навчання

Матеріально-технічні ресурси ЗВО гарантують надання навчальних послуг при підготовці докторів філософії. Матеріально-технічне забезпечення включає спеціалізовані навчальні аудиторії з аудіовізуальною апаратурою, бібліотека, гуртожиток, спортивна зала, медична частина тощо. Інформаційна система бібліотеки забезпечує офлайн та онлайн доступ до електронних освітніх ресурсів (<http://library.sumdu.edu.ua>).

7.2 Заклад вищої освіти забезпечує безоплатний доступ викладачів і здобувачів вищої освіти до відповідної інфраструктури та інформаційних ресурсів, потрібних для навчання, викладацької та/або наукової діяльності в межах освітньої програми

Усі сервіси, наявні у ЗВО, безоплатні для студентів та викладачів.

7.3 Освітнє середовище є безпечним для життя і здоров'я здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, та дає можливість задовольнити їхні потреби та інтереси

Освітнє середовище не несе загрози для життєдіяльності здобувачів та викладачів.

7.4 Заклад вищої освіти забезпечує освітню, організаційну, інформаційну, консультативну та соціальну підтримку здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою

Здобувачам вищої освіти надається освітня, організаційна, інформаційна, консультативна та соціальна підтримка, перш за все через наукових керівників дисертаційних робіт, гаранта ОНП, випускову кафедру, Інститут підготовки кадрів вищої кваліфікації. В умовах дії карантинних обмежень комунікація відбувалась через електронну пошту, особисті кабінети, з використанням мобільного зв'язку, соціальних мереж і месенджерів (наприклад, Telegram).

7.5 Заклад вищої освіти створює достатні умови щодо реалізації права на освіту для осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються за освітньою програмою

Умови для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, що навчаються за освітньою програмою регулюються Положенням про організацію інклюзивного навчання здобувачів вищої освіти в СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=c085eb61-8b04-ea11-8c46-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у СумДУ (зі змінами, внесеними згідно з наказами №0586-І від 04.06.2021 р. та №0587-І від 04.06.2021 р.) (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=56638150-7801-ea11-b7f1-001a4be6d04a&kind=1>).

ЕГ зазначає, що навчальний корпус, в якому проводяться навчання за спеціальністю, укомплектований пандусами та кнопкою виклику. На момент акредитації ОНП осіб з особливими освітніми проблемами не навчається.

7.6 Наявні чіткі і зрозумілі політика та процедури вирішення конфліктних ситуацій (зокрема пов'язаних із сексуальними домаганнями, дискримінацією та/або корупцією тощо), які є доступними для всіх учасників освітнього процесу та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Процедури врегулювання конфліктних ситуацій в університеті регулюються Статутом та низкою положень, які оприлюднені на офіційному сайті (<https://normative.sumdu.edu.ua>), проводиться анкетування здобувачів з метою виявлення проблем в освітньому процесі.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень Е

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

8.1 Заклад вищої освіти послідовно дотримується визначених ним процедур розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду освітньої програми

Процедури розроблення, затвердження, моніторингу та періодичного перегляду ОНП регулюються наступними документами: Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=8aee6554-1539-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про систему контролю якості навчального процесу (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=b8cfe779-8bb7-e011-b217-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про Раду із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=f8c0ca32-d6e3-e711-926d-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про Раду із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти структурного підрозділу (навчально-наукового інституту, факультету, центру заочної, дистанційної та вечірньої форм навчання) (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=fccfb209-0883-e511-808b-001a4be6d04a&kind=1>), Положення про освітні програми вищої освіти Сумського державного університету (<https://normative.sumdu.edu.ua/?task=getfile&tmpl=component&id=00e9ba12-a107-ea11-9ad5-001a4be6d04a&kind=1>). ОНП «має щорічно переглядатись та оновлюватися у частині всіх компонентів, крім компонентів, визначених стандартом вищої освіти» (с. 21 Положення про освітні програми). Нова редакція ОНП затверджена Вченою радою ЗВО, протокол №1 від 28.08.2020. Проект ОНП розміщено на сайті ЗВО (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1789>). Як зазначено на сайті, роботодавці, представники ринку праці, випускники та всі зацікавлені сторони мають змогу бути залученими до обговорення проектів освітніх програм з метою підтвердження їхньої релевантності, відповідності результатів навчання (знань, умінь, навичок, компетентностей) потребам сучасного ринку праці. Свої пропозиції та зауваження можна надіслати на поштову скриньку info@job.sumdu.edu.ua.

8.2 Здобувачі вищої освіти безпосередньо та через органи студентського самоврядування залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми

Здобувачі ВО залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/op.pdf>) в якості членів робочої проектної групи ОНП (аспіранти Андрійченко Н.С., Якущенко Ю.М.). Також можуть бути залучені до перегляду ОНП та інших процедур забезпечення її якості через членство в НТСА СумДУ та НТСА ННІП, у Раді із забезпечення якості СумДУ та Раді із забезпечення якості ННІП у роботі РПГ з розробки та супроводження ОНП та Студентській агенції співдії якості освіти. У відомостях про СО вказано, що зворотній зв'язок із здобувачами ВО забезпечується через їх періодичні опитування щодо якості організації освітньої діяльності при вивченні навчальних дисциплін (<https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/quality-education/polls-competitors.html>). Звіт про результати опитування здобувачів ВО третього (освітньо-наукового) рівня щодо оцінювання якості реалізації освітньо-наукових програм (https://sumdu.edu.ua/images/content/general/gen-info/council-quality/pol-results_2019-2020_III.pdf) містить узагальнену інформацію щодо якості організації освітньої діяльності.

8.3 Роботодавці безпосередньо та/або через свої об'єднання залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери

Роботодавці залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/op.pdf>) в якості членів робочої проектної групи ОНП (Петренко І.В.), надають зовнішні рецензії на ОНП (Журавльов Д.В., Музичук О.М., Курило В.І.) (<https://law.sumdu.edu.ua/uk/onp-081-pravo/>).

8.4 Наявна практика збирання, аналізу та врахування інформації щодо кар'єрного шляху випускників освітньої програми

не застосовується

8.5 Система забезпечення якості закладу вищої освіти забезпечує вчасне реагування на виявлені недоліки в освітній програмі та/або освітній діяльності з реалізації освітньої програми

не застосовується

8.6 Результати зовнішнього забезпечення якості вищої освіти (зокрема зауваження та пропозиції, сформульовані під час попередніх акредитацій) беруться до уваги під час перегляду освітньої програми

Акредитація ОНП відбувається вперше.

8.7 В академічній спільноті закладу вищої освіти сформована культура якості, що сприяє постійному розвитку освітньої програми та освітньої діяльності за цією програмою

не застосовується

Критерій 9. Прозорість та публічність

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

9.1 Визначені чіткі та зрозумілі правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, є доступними для них та яких послідовно дотримуються під час реалізації освітньої програми

Правила і процедури, що регулюють права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу, регулюються низкою положень і оприлюднені на офіційному сайті ЗВО (<https://normative.sumdu.edu.ua>).

9.2 Заклад вищої освіти не пізніше ніж за місяць до затвердження освітньої програми або змін до неї оприлюднює на своєму офіційному вебсайті відповідний проєкт із метою отримання зауважень та пропозицій заінтересованих сторін

Освітньо-наукова програми «Право» розміщена на офіційному сайті ЗВО (<https://op.sumdu.edu.ua/#/programm/1626>). Роботодавці, представники ринку праці, випускники та всі зацікавлені сторони мають змогу залучитися до обговорення та надати свої пропозиції через поштову скриньку. Підтримуємо пропозицію ЕГ не обмежувати у строках і часі зацікавлених сторін надавати свої пропозиції та зауваження щодо ОНП.

9.3 Заклад вищої освіти своєчасно оприлюднює на своєму офіційному вебсайті точну та достовірну інформацію про освітню програму (включаючи її цілі, очікувані результати навчання та компоненти) в обсязі, достатньому для інформування відповідних заінтересованих сторін та суспільства

На сайті університету оприлюднено інформацію щодо ОНП, рецензій та відгуків на ОНП, пропозиції стейкхолдерів (<https://law.sumdu.edu.ua/uk/onp-081-pravo/>), силабуси (<https://law.sumdu.edu.ua/uk/osvitnij-proczes/>).

Критерій 10. Навчання через дослідження

Рівень відповідності (експертна група)

Рівень В

Рівень відповідності (ГЕР)

Рівень В

Обґрунтування ГЕР

10.1 Зміст освітньо-наукової програми відповідає науковим інтересам аспірантів (ад'юнктів) і забезпечує їх повноцінну підготовку до дослідницької та викладацької діяльності в закладах вищої освіти за спеціальністю та/або галуззю

Аналіз матеріалів звіту про самооцінювання, аналіз ОНП, начальних планів дозволяють зробити висновок, що освітня складова ОНП сприяє забезпеченню підготовки здобувачів до дослідницької та викладацької діяльності.

10.2 Наукова діяльність аспірантів (ад'юнктів) відповідає напряму досліджень наукових керівників

Напрями досліджень наукових керівників, їх публікації (<https://law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/naukovi-interesi-kerivnikiv-ta-aspirantiv-1.pdf>) загалом свідчать про відповідність наукової діяльності аспірантів, тем їх дисертаційних досліджень (<https://law.sumdu.edu.ua/uk/napryamky-dysertacijnyh-doslidzenh/>).

10.3 Заклад вищої освіти організаційно та матеріально забезпечує в межах освітньо-наукової програми можливості для проведення й апробації результатів наукових досліджень відповідно до тематики аспірантів (ад'юнктів) (проведення регулярних конференцій, семінарів, колоквиумів, доступ до використання лабораторій, обладнання тощо)

не застосовується

10.4 Заклад вищої освіти забезпечує можливості для залучення аспірантів (ад'юнктів) до міжнародної академічної спільноти за спеціальністю, зокрема через виступи на конференціях, публікації, участь у спільних дослідницьких проєктах тощо

Залучення аспірантів до міжнародної академічної спільноти відбувається через участь у міжнародних наукових конференціях, публікаціях у зарубіжних виданнях, участь у міжнародних грантових програмах, закордонних стажуваннях.

10.5 Найвна практика участі наукових керівників аспірантів у дослідницьких проєктах, результати яких регулярно публікуються та/або практично впроваджуються

Аспіранти ОНП беруть участь у виконанні дослідницьких проєктів та в апробації результатів дисертаційних досліджень.

10.6 Заклад вищої освіти забезпечує дотримання академічної доброчесності у професійній діяльності наукових керівників та аспірантів (ад'юнктів), зокрема вживає заходів для унеможливлення наукового керівництва особами, які вчинили порушення академічної доброчесності

При підготовці аспірантів кафедра дотримується принципів академічної доброчесності.

3. Рекомендації з подальшого удосконалення освітньої програми

У цьому розділі на основі звіту експертної групи та висновків ГЕР резюмуються рекомендації стосовно подальшого удосконалення освітньої програми, включаючи пропозиції щодо усунення виявлених під час акредитації недоліків. Заповнення цих полів є обов'язковим у всіх випадках, коли ГЕР погодилася або визначила рівень відповідності критерію В, Е чи F.

Критерій 1. Проектування та цілі освітньої програми

З метою відповідності повною мірою вимогам Національної рамки кваліфікацій 8 кваліфікаційного рівня та досягнення програмних результатів навчання посилити ОНП в частині формування таких компетентностей, як вільне спілкування з питань, що стосуються сфери наукових та експертних знань, з колегами, широкою науковою спільнотою, суспільством загалом.

Критерій 2. Структура та зміст освітньої програми

1. Потребує доопрацювання сама освітня програма (додати в ОНП окремим розділом матрицю забезпечення програмних результатів навчання відповідними освітніми компонентами), а також силабуси навчальних дисциплін в частині змістовного наповнення та уточнення програмних результатів навчання. 2. Погодитись із рекомендаціями ЕГ щодо необхідності перегляду процедури формування індивідуальної траєкторії навчання, вільного вибору вибіркових ОК. 3. Привести у відповідність нормативне забезпечення організації освітнього процесу в ЗВО в частині розподілу годин на аудиторну та самостійну підготовку здобувачів ВО.

Критерій 3. Доступ до освітньої програми та визнання результатів навчання

Стимулювати розвиток неформальної освіти та академічної мобільності аспірантів, міжнародної академічної мобільності. Інформувати аспірантів про наявні можливості академічної мобільності, щодо доцільності і корисності реалізації права на академічну мобільність.

Критерій 4. Навчання і викладання за освітньою програмою

Стимулювати залучення зарубіжних фахівців галузі до викладання на ОНП (можливо у форматі візит-лекцій) в межах угод про міжнародне співробітництво із закордонними ЗВО.

Критерій 5. Контрольні заходи, оцінювання здобувачів вищої освіти та академічна доброчесність

Посилити практику дотримання стандартів академічної доброчесності в контексті залучення іноземних фахівців та участі здобувачів в освітніх заходах з академічної доброчесності в межах співпраці з USAID.

Критерій 6. Людські ресурси

Розвивати міжнародне співробітництво у сфері поширення наукових здобутків, стажування та підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, міжнародної академічної мобільності та впровадження європейських цінностей в освітній процес.

Критерій 7. Освітнє середовище та матеріальні ресурси

Продовжувати розбудовувати інфраструктуру університету з метою забезпечення достатніх умов для реалізації права на освіту особами з особливими освітніми потребами, в тому числі в гуртожитку ЗВО.

Критерій 8. Внутрішнє забезпечення якості освітньої програми

1. Погоджуємось з ЕГ щодо необхідності інтенсивного залучення здобувачів ВО до процедур забезпечення якості ОНП; крім участі в робочих проектних групах ОНП та опитуваннях включити більшу кількість представників з числа здобувачів ВО даної ОНП до складу інституційних структур ЗВО з питань забезпечення якості. 2. Удосконалити систему проведення моніторингу якості вищої освіти з метою врахування пропозицій не тільки аспірантів, а впровадити систематичні опитування для визначення інтересів усіх зацікавлених сторін (шляхом анкетування випускників та роботодавців).

Критерій 9. Прозорість та публічність

При публічному обговоренні проєктів освітніх програм університету не варто обмежувати щодо термінів подання пропозицій з удосконалення освітніх програм.

Критерій 10. Навчання через дослідження

Сприяти тому, щоб аспіранти спеціальності 081 «Право» активніше інтегрувалися у міжнародний академічний простір, залучати зарубіжних фахівців, експертів галузі, юристів-вчених до керівництва дослідженнями здобувачів в межах співпраці ЗВО із зарубіжними партнерами.

4. Додатки

Відсутні

***

Шляхом підписання цього експертного висновку я підтверджую, що внесені до нього відомості про присутніх на засіданні ГЕР і результати голосування членів ГЕР є достовірними, а експертний висновок було схвалено на засіданні ГЕР так, як його викладено вище.

Документ підписаний кваліфікованим електронним підписом.

Головуючий на засіданні ГЕР

Онщенко Наталія Миколаївна